

Lwowski lekarz, który ratował życie „Lwa z Westerplatte” – 130. rocznica urodzin pułkownika Józefa Szarage (1897-1967)¹

A Lviv doctor who rescued the “Lion from Westerplatte”:
130th anniversary of colonel Jozef Szarage’s birthday (1897-1967)

Krzysztof Kopociński, Zbigniew Kopociński², Czesław Jeśman³

Żary, Łódź

Streszczenie: Artykuł przedstawia sylwetkę lwowskiego lekarza wojskowego pułkownika Józefa Szarage (1897-1967). Urodził się 12 grudnia 1897 r. w Winnikach pod Lwowem, w średniozamożnej żydowskiej rodzinie Bernarda Scharage i Debory Szrencel vel Birbach. W czasie I wojny światowej ukończył szkołę oficerską i w stopniu podporucznika służył w 24. Pułku Piechoty armii austriackiej. Studia medyczne odbywał w Uniwersytecie Karola w Pradze i Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. W 1927 r. ukończył Wydział Lekarski lwowskiej uczelni. W czasie II wojny światowej początkowo przebywał w lwowskim gettcie, od 1942 r. ukrywał się w miejscowości Zimna Woda w pobliżu Lwowa. W 1944 r. jako oficer-lekarz służył w 8. Polowym Ruchomym Szpitalu Chirurgicznym II Armii Wojska Polskiego. Po zakończeniu wojny pełnił funkcję ordynatora oddziału chirurgicznego Szpitala Okręgowego nr 5 w Krakowie. W marcu 1948 r. bezskutecznie starał się uratować życie byłego lekarza załogi Westerplatte mjr. Mieczysława Słabego (1905-1948). Płk Józef Szarage zmarł 1 marca 1967 r. w Warszawie w wieku 70 lat.

Abstract: This article presents a Lviv military physician colonel Jozef Szarage (1897-1967). He was born in Winniki near Lviv, on December 12, 1897, in the middle-class Jewish family of Bernard Scharage and Debora nee Szrencel vel Birbach. During the Great War he graduated from an officers’ school and served as 2nd lieutenant in the 24th Infantry Regiment of the Austrian Army. He studied medicine at Charles University in Prague and Jan Kazimierz University in Lviv. In 1927, Scharage graduated from the Faculty of Medicine in Lviv. During the World War Second he stayed in the Lviv ghetto, however, since 1942 he lived in hiding in the village Zimna Woda near Lviv. In 1944, he served as officer-physician in the 8th Field Movable Surgeon’s Hospital of the 2nd Polish Army. After the war, he served as the head of the surgical ward of the Regional Hospital No. 5 in Cracow. In March 1948, he tried unsuccessfully to save life of Major Mieczyslaw Slaby (1905-1948), known as a doctor of the defenders Westerplatte in 1939. Colonel Jozef Szarage died in Warsaw on March 1st 1967, at the age 70.

Słowa kluczowe: Szarage, lekarz wojskowy, Lwów, getto, Westerplatte, Mieczysław Słaby

Keywords: Szarage, military physician, Lviv, ghetto, Westerplatte, Mieczyslaw Slaby

¹ Adres do korespondencji: dr n. med. Zbigniew Kopociński, 105. Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią SPZOZ, 68-200 Żary ul. B. Domańskiego 2, tel. 68-470-78-62, e-mail: zkopocinski@wp.pl

² 105. Kresowy Szpital Wojskowy z Przychodnią SPZOZ w Żarach.

³ Zakład Historii Medycyny, Farmacji i Medycyny Wojskowej Uniwersytetu Medycznego w Łodzi.

Wprowadzenie

Lwów (Leopolis, Lemberg, Львов, Львів) to jedno z najpiękniejszych miast Rzeczypospolitej, którego burzliwe dzieje były odzwierciedleniem historii naszego kraju. Wielokrotnie przetaczały się przez lwowską ziemię hordy okrutnych najeźdźców (Mogołów, Tatarów, Turków, Rusinów-Ukraińców, Kozaków, Sowietów, Niemców), miasto jednak trwało niewzruszone w swej wierności ojczyźnie zgodnie ze swym przydomkiem „Semper Fidelis”. Niszczony, palony, mordowany odradzało się jeszcze piękniejsze, stając się jednym z głównych ośrodków polskiej nauki, kultury i sztuki. Wiodącą rolę na tych polach odgrywał Uniwersytet Lwowski, który dochował się znamienitego grona wychowanków, rozslawiających jego imię w Polsce i na świecie. Wydział Lekarski uczelni wykształcił wielu znakomitych medyków, zaś w okresie dwudziestolecia międzywojennego należał do elitarnego zespołu pięciu uniwersytetów (Kraków, Lwów, Poznań, Warszawa, Wilno) kształcących wyższe kadry medyczne. Wśród jego absolwentów znajdujemy nazwiska wielu lekarzy wojskowych, którzy zapisali w czasie ostatniej wojny piękną kartę dziejów polskiej wojskowej służby zdrowia. Jednym z nich był płk Józef Szarage, chirurg, który do końca walczył o uratowanie życia innego lekarza wojskowego, bohaterskiego obrońcy Westerplatte, kawalera Krzyża Srebrnego Orderu Virtuti Militari, mjr. Mieczysława Ślabego (1905-1948). W 2017 r. przypada 130. rocznica urodzin i 50. rocznica śmierci Józefa Szarage, warto z tej okazji przypomnieć jego sylwetkę i skomplikowane losy.

Lata młodości i edukacja

Chaim Scharage (imię i nazwisko zmienił na „Józef Szarage” dopiero 12 października 1946 r.) urodził się 12 grudnia 1897 r. w podlwowskich Winnikach, w rodzinie urzędnika państwowego Bernarda Scharage i Debory z domu Szrencel vel Birbach. Była to żydowska rodzina należąca do klasy średniej. Rodzice przykładali dużą wagę do edukacji swego potomstwa, Chaim i trójka jego rodzeństwa (Maurycy, Fryderyka, Łucja) otrzymali dobre wykształcenie. Swoją przygodę z nauką rozpoczął w szkole powszechnej w Winnikach, do której uczęszczał w latach 1904-1910⁴. Następnie trafił do renomowanego lwowskiego C.K. Gimnazjum im. Franciszka Józefa, gdzie pobierał edukację w latach 1911-1917. Okres gimnazjalny został zakłócony wybuchem I wojny światowej, starszych uczniów powołano do służby wojskowej w szeregach armii austriackiej. Pod koniec 1916 r. los taki spotkał także Ch. Scharage, który rok później ukończył Szkołę Oficerów Piechoty „Jägerndorf” i w stopniu podporucznika trafił do 24. Pułku Piechoty C.K. Armii. Na podstawie specjalnego rozporządzenia C.K. Ministra Wyznań i Oświaty z 17 września 1915 r. wprowadzono przyspieszone egzaminy dojrzałości dla uczniów pełniących służbę wojskową, co umożliwiło mu zakończenie edukacji w swym macierzystym gimnazjum⁵.

⁴ Instytut Pamięci Narodowej (dalej: IPN): BU 01937318, BU 1977443.

⁵ Ibidem; *Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum im. Franciszka Józefa we Lwowie za rok szkolny 1912*, Lwów, 1912, s. 94; *Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum im. Franciszka Józefa we Lwowie za lata szkolne 1914/15 i 1915/16*, Lwów, 1916, s. 71.

Traktat pokojowy zawarty w Wersalu w 1918 r., kończący I wojnę światową, przyniósł odrodzenie państwa polskiego. Do domów wracali zdemobilizowani żołnierze, którzy starali się nadrobić stracony przez wojnę czas. Abiturienti usiłowali rozpocząć studia na wybranych kierunkach wyższych uczelni. Chaim Scharage chciał dostać się na Wydział Lekarski Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, niestety, ilość chętnych była zbyt duża w stosunku do ilości miejsc i jego marzenia nie spełniły się. Aby nie tracić czasu, w 1920 r. wyjechał do czeskiej Pragi celem podjęcia studiów na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Karola. Wiązało się to, oczywiście, z większymi wydatkami finansowymi, lecz przy pomocy rodziny było możliwe do zrealizowania. W tym czasie czyniło tak wielu studentów, którzy po kilku latach starali się ponownie o przyjęcie na polską uczelnię, gdyż łatwiej było dostać się na wyższe lata studiów niż na pierwszy rok. Podobnie rozumował Scharage, który w 1923 r. powrócił do Lwowa i został studentem wymarzonego Wydziału Lekarskiego UJK. Dalszy tok studiów przebiegł już bez żadnych perturbacji, dyplom lekarski uzyskał w dniu 29 października 1927 r.

Jego głównym polem zainteresowań zawodowych była chirurgia i neurochirurgia, na bazie Państwowego Szpitala Powszechnego we Lwowie zdobywał niezbędną wiedzę i doświadczenie w tych specjalnościach. Jednocześnie prowadził prywatną praktykę lekarską przy ulicy Jagiellońskiej 20, co zapewniało mu środki do życia⁶. W owym czasie we Lwowie kwitło życie naukowe, którego chyba najwybitniejszymi przedstawicielami byli matematycy, tworzący słynną lwowską szkołę matematyczną. Ich osiągnięcia rozślały Lwów i Polskę w całym świecie, zaś nazwiska naszych uczonych – Stefana Banacha, Stanisława Ulama czy Hugona Steinhausa – doskonale do dzisiaj znane są na wszystkich liczących się uczelniach. Z ostatnim z wymienionych współpracował Ch. Scharage, który w końcówce lat 1930. był już znany jako specjalista w zakresie chirurgii i neurochirurgii. Genialny matematyk prowadził wówczas prace nad wynalezieniem urządzenia do wykrywania i lokalizacji ciał obcych wewnątrz organizmu ludzkiego. Jego introwizor, jak nazwał swój aparat, umożliwiał oglądanie w czasie rzeczywistym przedmiotu realnego oraz zjawy stereoskopowej ciała obcego, np. ręki pacjenta z tkwiącym w niej odłamkiem metalu. Prototyp wynalazku powstał w 1938 r. w prywatnym atelier rentgenologicznym dr. Emila Meiselsa przy ulicy Kopernika 5 we Lwowie, gdzie Scharage dokonał pierwszego ćwiczebnego usunięcia śrutu z makiety ludzkiej czaszki. Pozytywny rezultat tego eksperymentu zaowocował dalszymi pracami nad udoskonalaniem aparatu oraz pierwszymi udanymi operacjami prawdziwych pacjentów, dokonanymi już na bazie wojskowego 6. Szpitala Okręgowego we Lwowie. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił dalsze doświadczenia, a wynalazek nigdy nie wszedł do masowej produkcji. Z całą pewnością współpraca dr. Chaima Scharage z wybitnym matematykiem oraz uczestnictwo w ciekawym projekcie naukowym były jednym z barwniejszych wydarzeń z międzywojennego okresu jego życia⁷.

⁶ IPN: BU 01937318, BU 1977443.

⁷ Z. Kopociński, K. Kopociński, C. Jeśman, *Lwowska szkoła matematyczna w służbie Eskulapa-introwizor prof. H. Steinhausa, „Lekarz Wojskowy”*, 2015, t. 93, nr 2, s. 193-197; H. Steinhaus. *Wspomnienia i zapiski*, red. A. Zgorzelska, wyd. Aneks, Londyn 1992, s. 156.

II wojna światowa, okupacja i służba frontowa w II Armii Wojska Polskiego

Agresja III Rzeszy i ZSRR na Polskę w 1939 r. zupełnie zmieniły losy milionów polskich obywateli. Lwów znalazł się pod sowiecką okupacją, co z punktu widzenia ludności pochodzenia żydowskiego (szczególnie o bardziej lewicowych poglądach) było lepszym rozwojem wypadków, niż ewentualna okupacja niemiecka (w całej Europie znane było już antysemityczne nastawienie nazistów). Podobnego zdania był zapewne Ch. Scharage, który już od 1937 r. był członkiem Związku Postępowej Inteligencji Żydowskiej. W warunkach wojennych postawa taka miała swoje pewne realne uzasadnienie, czego dowodem był fakt, iż mógł on nadal uprawiać swój zawód i cieszył się względnym bezpieczeństwem. W tym czasie zatrudniony był w II Szpitalu Miejskim

Plk dr Józef Szarage (1897-1967), fotografia wykonana w II połowie lat 1940. w stopniu podpułkownika (IPN: BU 1977443)

i II Poliklinice przy ulicy Bojarskiej 6 we Lwowie⁸. Prawdziwy koszmar rozpoczął się dla niego w czerwcu 1941 r. z chwilą agresji III Rzeszy na swego byłego sojusznika ze wschodu. Wkroczenie wojsk niemieckich do Lwowa zaowocowało masowymi pogromami ludności żydowskiej, których dokonali ukraińscy nacjonaści wysługujący się nowym okupantom z nadzieją na uzyskanie pod protekcją Adolfa Hitlera swego własnego państwa. Chaim Scharage zdołał wraz z żoną przetrwać pierwszą falę okrutnej przemocy. Znalazł się w lwowskim getcie, gdzie udzielał pomocy medycznej w Przychodni dla Ludności Żydowskiej przy ulicy Zamarstynowskiej 103. O panującej wówczas we Lwowie atmosferze doskonale świadczą wspomnienia jego znajomego z czasów pracy nad introwizorem prof. H. Steinhausa, który przypomniał artykuły ówczesnych lwowskich gazet („Wilna Ukraina”, „Lwiwski Distrikt”) wychwalające Niemców i Ukraińców jako lepsze rasy (nordycka i dynarska), zaś gardzące Polakami i Węgrami jako rasą niższą, „zbyt zżydzoną”, a samych Żydów traktujące jak insekty. Z pewnością warto tutaj zacytować prorocze słowa genialnego matematyka, szczególnie w kontekście odradzającego się na współczesnej Ukrainie kultu przywódców Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów odpowiedzialnych za masowe mordy Polaków i Żydów: „Uważam, że będzie trzeba kiedyś przypomnieć Ukraińcom ich wyższość rasową, gdy będą w imię demokracji domagali się równości”. W tych czasach pogardy osobista tragedia dotknęła również rodzinę Chaima Scharage, nacjonaści ukraińscy i własowcy zamordowali jego teścia Adolfa Kesslera (1941 r.), szwagra Alberta Kesslera (1942 r.) i siostrę Fryderykę Scharage

ka i dynarska), zaś gardzące Polakami i Węgrami jako rasą niższą, „zbyt zżydzoną”, a samych Żydów traktujące jak insekty. Z pewnością warto tutaj zacytować prorocze słowa genialnego matematyka, szczególnie w kontekście odradzającego się na współczesnej Ukrainie kultu przywódców Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów odpowiedzialnych za masowe mordy Polaków i Żydów: „Uważam, że będzie trzeba kiedyś przypomnieć Ukraińcom ich wyższość rasową, gdy będą w imię demokracji domagali się równości”. W tych czasach pogardy osobista tragedia dotknęła również rodzinę Chaima Scharage, nacjonaści ukraińscy i własowcy zamordowali jego teścia Adolfa Kesslera (1941 r.), szwagra Alberta Kesslera (1942 r.) i siostrę Fryderykę Scharage

⁸ IPN: BU 01937318, BU 1977443.

(1943 r.). Sytuacja w lwowskim getcie stała się już zupełnie nie do zniesienia. W lipcu 1942 r. lwowski medyk potajemnie opuścił zamkniętą dzielnicę i do końca okupacji ukrywał się w miejscowości Zimna Woda. Mimo ciągłego zagrożenia i bardzo ciężkich warunków bytowych, zdołał doczekać wyzwolenia spod okupacji niemieckiej⁹. W dniu 20 września 1944 r. zmobilizowany do Wojska Polskiego, w stopniu podporucznika objął stanowisko szefa oddziału chirurgicznego Szpitala Ewakuacyjnego nr 69 w Chełmie Lubelskim. Niecały miesiąc później, 16 listopada 1944 r., został przeniesiony do 8. Polowego Ruchomego Szpitala Chirurgicznego (8. PRSzCh), który stacjonował wówczas w pałacu Jabłonowskich w Kocku. Z jednostką swoją odbył cały szlak bojowy, od Kocka, poprzez Koło, Złotów, Skarszyn, aż do Ruszowa (niem. Rauscha) i Iłowej (niem. Halbau) w rejonie Nysy Łużyckiej. Głównie na jego barkach jako szefa I oddziału (chirurgicznego) szpitala spoczywała praca lazaretu w okresie największego nasilenia walk II Armii Wojska Polskiego podczas forsowania Nysy Łużyckiej i działań w rejonie Budziszyna. 8. PRSzCh w szczytowym okresie zmagania udzielił pomocy rannym żołnierzom w liczbie kilkakrotnie przewyższającej możliwości etatowe placówki, co wystawia znakomite świadectwo całemu personelowi zakładu, zaś w szczególności szefowi oddziału chirurgicznego, ówczesnemu mjr. dr. Chaimowi Scharage. Ten ostatni zyskał również uznanie swych przełożonych, co znalazło wyraz w opinii służbowej sporządzonej przez Szefa Służby Zdrowia II Armii WP płk. Piotra Tielkowa, w której znajdujemy zdanie: „Jako szef I Oddziału Chirurgicznego w Polowym Ruchomym Szpitalu Chirurgicznym nr 8 podczas działań bojowych 2 Armii mjr Szarage doskonale zorganizował oddział i tym samym umożliwił przyjęcie większej liczby rannych”¹⁰.

Okres powojenny i sprawa lekarza z Westerplatte

Po zakończeniu II wojny światowej, Chaim Scharage opuścił swój szpital i z dniem 16 lipca 1945 r. został przeniesiony do Krakowa na stanowisko Chirurga Okręgu nr 5. Niecały rok później, 1 czerwca 1946 r. awansował na stopień podpułkownika i objął kierownictwo oddziału chirurgicznego w Szpitalu Okręgowym nr 5. W krakowskiej lecznicy wojskowej pracował prawie pięć lat, los zetknął go wówczas z prawdziwą legendą polskiej wojskowej służby zdrowia – mjr. Mieczysławem Słabym, lekarzem bohaterkiej załogi Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte, uhonorowanym na podstawie rozkazu marszałka Edwarda Rydza-Śmigłego z 3 września 1939 r. Krzyżem Srebrnym Orderu Virtuti Militari. W latach 1920. obaj byli studentami UJK we Lwowie, więc mogli się już wcześniej poznać. M. Słaby, który pełnił wówczas obowiązki starszego lekarza ambulatorium 8. Oddziału Wojsk Ochrony Pogranicza w Przemyślu, został 1 listopada 1947 r. aresztowany przez Wydział Informacji Wojskowej pod zarzutem współpracy z tajną organizacją WiN (Wolność i Niepodległość).

⁹ Ibidem; H. Steinhaus, op. cit., s. 213-214; A. Allen, *Fantastyczne laboratorium doktora Weigla. Lwowscy uczeni, tyfus i walka z Niemcami*, przekł. B. Gadomska, wyd. Czarne, Wołowiec 2016, s. 131-135.

¹⁰ IPN: BU 01937318, BU 1977443; *Archiwum 105. Kresowego Szpitala Wojskowego z Przychodnią SPZOZ. KSG*, s. 25-34; Z. Kopociński, K. Kopociński, C. Jeśman, *105 Szpital Wojskowy w Żarach. Duma Ziemi Lubuskiej*, wyd. Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Żary 2014, s. 34-39; K. Kopociński, Z. Kopociński, C. Jeśman, *Lekarze szpitala wojskowego w Żarach*, wyd. Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Żary 2014, s. 392.

Przez kilka miesięcy był przetrzymywany w ciężkich warunkach aresztu w Przemysłu, później w Krakowie, torturowany fizycznie i psychicznie, co spowodowało zaostrzenie choroby wrzodowej dwunastnicy, na którą cierpiał od 1941 r. Mimo nasilonych dolegliwości nie udzielano mu pomocy, pierwszy kontakt z lekarzem miał miejsce dopiero po czterech miesiącach prześladowań, w marcu 1948 r.

Na oddział chirurgiczny ppłk. dr. Józefa Szarage trafił w godzinach wieczornych 11 marca 1948 r., w stanie bardzo ciężkim, z masywnymi krwawymi wymiotami i bólem brzucha, z objawami ciężkiej niewydolności krążeniowo-oddechowej. Nawet w takim stanie przez cały czas był pilnowany przez funkcjonariuszy Informacji Wojskowej. Przez cztery dni lwowski chirurg starał się ratować życie swego młodszego kolegi, stosował transfuzje celem uzupełnienia ubytku krwi, preparaty krwiozastępcze i wzmacniające serce, tlenoterapię. Mimo ogromnych wysiłków całego personelu, nie udało się uratować „Lwa z Westerplatte”. Zmarł 15 marca 1948 r. o godz. 13.00, przyczyną śmierci był masywny krwotok wewnętrzny z naczyń dwunastnicy uszkodzonych w przebiegu choroby wrzodowej. W życiu wojskowego chirurga, szczególnie z doświadczeniem I i II wojny światowej, śmierć pacjenta jest rzeczą normalną, choć zgon młodszego kolegi lekarza, w sile wieku, aresztowanego i torturowanego, któremu przez kilka miesięcy odmawiano pomocy lekarskiej, musiał wyrzucić wrażenie na ówczesnym ppłk. Józefie Szarage¹¹. Funkcję ordynatora oddziału chirurgicznego krakowskiej lecznicy wojskowej pełnił do 15 lutego 1951 r., jednocześnie od czerwca 1948 r. dodatkowo pracował w Szpitalu Więziennym przy ulicy Montelupich w Krakowie. Kontakt ze szpitalnym więzienictwem zdecydował zapewne o jego dalszych losach. Możliwość awansu na stopień pułkownika legła u podstaw jego decyzji o zgodzie na przeniesienie do Szefostwa Służby Zdrowia Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego (MBP), gdzie w okresie 1 maj 1953 r. – 30 sierpień 1954 r. był Naczelnikiem Wydziału V. W dalszych latach pełnił obowiązki inspektora i starszego inspektora Centralnego Zarządu Służby Zdrowia MBP, potem Ministerstwa Spraw Wewnętrznych. Na zasłużoną emeryturę odszedł w dniu 21 grudnia 1957 r. Za swą służbę odznaczony m.in.: Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, medalem „Za Odrę, Nysę i Bałtyk”, Odznaką Grunwaldzką, odznaką „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, medalem „Za Побiedu” (radziecki). Jego żoną była Helena

---

¹¹ K. Zajączkowski, *Lekarz z Westerplatte. Major Mieczysław Mikołaj Słaby 1905-1948*, Agencja Wydawnicza CB, Warszawa 2009, s. 116-117; S. Górniewicz, *Lwy z Westerplatte*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1983, s. 8; IPN: BU 01937318, BU 1977443; Mieczysław Mikołaj Słaby (1905-1948), lekarz, major Wojska Polskiego, obrońca Westerplatte, kawaler Krzyża Srebrnego Orderu Virtuti Militari. Absolwent Państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. prof. K. Morawskiego w Przemysłu (1925). Medycynę studiował na Wydziale Lekarskim UJK we Lwowie, gdzie w 1933 r. otrzymał dyplom lekarza. Po studiach został zawodowym oficerem korpusu sanitarnego Wojska Polskiego, służył początkowo w 38. Pułku Piechoty w Przemysłu, następnie w 5. Pułku Strzelców Konnych w Dębicy. 4 sierpnia 1939 r. objął stanowisko lekarza załogi Wojskowej Składnicy Tranzytowej na Westerplatte. W czasie wojny 1939 r. wziął udział w słynnej obronie swej placówki, za co decyzją marszałka E. Rydza-Śmigłego został uhonorowany najwyższym odznaczeniem bojowym. Okres okupacji spędził w Stalagu I A. Po zakończeniu II wojny światowej wstąpił ponownie do Wojska Polskiego, awansowany na stopień majora, został lekarzem ambulatorium 8. Oddziału Wojsk Ochrony Pogranicza. W 1947 r. aresztowany przez Wydział Informacji Wojskowej pod zarzutem współpracy z WiN, torturowany fizycznie i psychicznie. Zmarł 15 marca 1948 r. na oddziale chirurgicznym Szpitala Okręgowego nr 5 w Krakowie (K. Zajączkowski, op. cit., s. 13, 53-64, 116-117).

z domu Kessler, urodzona w 1910 r. Płk dr Józef Szarage zmarł w wieku 70 lat, 1 marca 1967 r., i został pochowany na Cmentarzu Żydowskim w Warszawie kwatera 7/3/11¹².

Jego skomplikowane losy są odzwierciedleniem dramatycznych przeżyć wielu żydowskich lekarzy, których czas życia przypadł na okres II wojny światowej. Był specjalistą chirurgii i neurochirurgii, bez względu na posiadany stopień wojskowy i zajmowane stanowisko zawsze starał się swą wiedzę wykorzystywać dla dobra pacjenta, choć nie zawsze możliwe było odniesienie sukcesu. Bez wątplenia jedną z najjaśniejszych kart jego życiorysu była służba frontowa w 8. PRSzCh, gdzie z narażeniem własnego zdrowia i życia ratował rannych polskich żołnierzy. Z kolei chyba najbardziej dramatycznym przypadkiem w jego karierze była sprawa mjr. Mieczysława Słabego, młodszego kolegi z UJK we Lwowie. W czerwcu 1992 r., z inicjatywy zespołu Klinicznego Oddziału Chirurgii Urazowej i Ortopedii z 5. Wojskowego Szpitala Klinicznego w Krakowie (ordynator płk dr n. med. Stanisław Czyrny) oraz Wojskowej Izby Lekarskiej (płk prof. dr hab. n. med. Bronisław Stawarz), wewnątrz oddziału umieszczono tablicę pamiątkową z następującą inskrypcją: „Mjr lek. Mieczysław Słaby 1905-1948 Bohaterski Lekarz Obrony Westerplatte Kawaler Orderu Virtuti Militari W murach tego Oddziału nie zdołano uratować życia kolegi po stalinowskim śledztwie”¹³. Jest ona wyrazem hołdu dla „Lwa z Westerplatte”, ale również przypomnieniem wysiłku całego personelu, który dołożył wszelkich starań by udzielić mu pomocy, w czym znaczącą rolę odegrał płk dr Józef Szarage.

Wykaz źródeł:

1. Archiwum 105. Kresowego Szpitala Wojskowego z Przychodnią SPZOZ: KSG.
2. Instytut Pamięci Narodowej, BU 01937318.
3. Instytut Pamięci Narodowej, BU 1977443.

Wykaz literatury:

1. Allen A., *Fantastyczne laboratorium doktora Weigla. Lwowscy uczeni, tyfus i walka z Niemcami*, przekł. B. Gadomska, wyd. Czarne, Wołowiec 2016.
2. Górnikiewicz S., *Lwy z Westerplatte*, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1983.
3. Kopociński K., Kopociński Z., Jeśman C., *Lekarze szpitala wojskowego w Żarach*, wyd. Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Żary 2014.
4. Kopociński Z., Kopociński K., Jeśman C., *Lwowska szkoła matematyczna w służbie Eskulapa-introwizor prof. H. Steinhausa*, „Lekarz Wojskowy”, 2015, t. 93, nr 2, s. 193-197;
5. Kopociński Z., Kopociński K., Jeśman C., *105 Szpital Wojskowy w Żarach. Duma Ziemi Lubuskiej*, wyd. Uniwersytet Medyczny w Łodzi, Żary 2014.
6. *Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum im. Franciszka Józefa we Lwowie za rok szkolny 1912*, Lwów, 1912.
7. *Sprawozdanie Dyrekcji C.K. Gimnazjum im. Franciszka Józefa we Lwowie za lata szkolne 1914/15 i 1915/16*, Lwów, 1916.
8. Steinhaus H., *Wspomnienia i zapiski*, red. A. Zgorzelska, wyd. Aneks, Londyn 1992, s. 156.
9. Zajączkowski K., *Lekarz z Westerplatte. Major Mieczysław Mikołaj Słaby 1905-1948*, Agencja Wydawnicza CB, Warszawa 2009.

---

¹² Ibidem.

¹³ K. Zajączkowski, op. cit., s. 183.